

«بخاری من ایل من» و «اگر قره قاج نبود»

دربرسے جامعہ شناسے

نکارش : احمد ثاقب فر

www.ketab.ir

انتشارات آموزش و پژوهش بوعلی

آدرس: تهران، میدان ولیعصر، نرسیده به خیابان زرتشت، کوچه ناصر،
 info@boulipub.com پلاک ۳۲ واحد ۳ تلفن: ۰۲۱-۸۶۰۳۷۴۲۸

سرشناسه	ثاقب فر احمد-۱۳۶۳
عنوان	بخارای من ایل من و اگر قره قاج نبود در بررسی جامعه شناسی
مشخصات نشر	تهران، انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی ۱۳۹۷
مشخصات ظاهر	۱۶۳ صفحه
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۲۳۹-۶۰-۸
حیثیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	فارسی
موضوع	داستان های فارسی - قرن ۱۴ - تاریخ و نقد
شناسه افزوده	-
رده بندی کلاسیک	۱۳۹۷ ۸۲ ی ۵۷۴ / ۰۷۴ PIR۷۹۸۰
رده بندی دیویی	۸۷۳/۶۲
شماره کتابشناسی ملی	۵۵۴۷۳۸۲
ناشر	انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی
مدیر مسئول	موفق شامرادی
مدیر اجرایی	محمد هادی احمدی
صفحه آرایی و طراحی جلد	انتشارات آموزش و پژوهشی بوعلی
تیراژ	۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ	اول - ۱۳۹۷
چاپ و صحافی	چاپ نشاط
قیمت	۳۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق و حق چاپ متن و عنوان کتاب که به ثبت رسیده است؛ مطابق با قانون حقوق مؤلفان و مصنفان و مصوب ۱۳۴۸ محفوظ و متعلق به مؤلف می باشد. هرگونه برداشت، تکثیر، کپی برداری به هر شکل (چاپ، فتوکپی، انتشار الکترونیکی) بدون اجازه کتبی از مؤلف ممنوع بوده و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

فهرست

۱۳	پیشگفتار
۱۵	بخش اول: کلیات
۱۵	مقدمه
۱۷	جامعه‌شناسی چیست؟
۱۹	جامعه‌شناسی ادبیات
۲۳	محمد بهمن بیگی و آثار او
۲۶	کلیاتی در مورد ایل قشقایی
۲۹	بخش دوم: جامعه‌شناسی سیاسی
۲۹	جامعه‌شناسی سیاسی
۳۱	تحلیل ساختار سیاسی جامعه بر اساس کتابهای "بخارای من ایل من" و "اگر قره‌قاج نبود"
۳۲	ایلخان
۳۴	کلانتر
۳۵	کدخدا
۳۶	تحلیل وضعیت سیاسی جامعه در داستانها
۳۷	تبعیدیه‌ها و اعدامیه‌های سیاسی دوره رضاشاه
۳۸	خدمت نظام وظیفه اجباری
۳۹	خلع سلاح عشایر
۴۱	طرح اسکان اجباری عشایر (تخته‌قاپو)
۴۷	شورشهای داخلی
۴۸	نبرد تنگه‌تامرادی
۴۹	گرایش رضاخان به هیتلر در جنگ جهانی دوم
۵۳	بخش سوم: جامعه‌شناسی اجتماعی
۵۳	جامعه‌شناسی اجتماعی
۵۴	تحلیل ساختار اجتماعی جامعه بر اساس داستانها
۵۴	ایل
۵۶	طایفه
۵۷	تیره
۵۸	بنکو
۵۹	طبقات مطرود و نیمهمطرود
۶۰	چنگیها

۶۱		ساروانها
۶۲		کولیهها
۶۴		بررسی وضعیت زنان در داستانهای "بخارای من ایل من" و "اگر قره قاج نبود"
۶۹		بخش چهارم: جامعه‌شناسی اقتصادی
۶۹		جامعه‌شناسی اقتصادی
۷۲		بررسی وضعیت اقتصادی دوره‌ی پهلوی
۷۳		تحلیل وضعیت اقتصادی جامعه بر اساس دو اثر "بخارای من ایل من" و "اگر قره‌قاج نبود"
۷۴		دامداری شبانی
۷۵		کشاورزی
۷۶		اصلاحات ارضی
۷۹		خشکسالی
۸۰		فقر
۸۲		مبادله و روابط اقتصادی
۸۳		صنایع دستی
۸۴		قالی‌بافی
۸۴		گلیم‌بافی
۸۷		بخش پنجم: جامعه‌شناسی فرهنگی
۸۷		جامعه‌شناسی فرهنگی
۸۹		آموزش
۹۳		بازیها
۹۴		مسابقه اسب سواری
۹۵		شتر سواری
۹۶		سنگ اندازی
۹۶		کشتی
۹۷		دو و پرش
۹۷		وضعیت بهداشت
۹۸		وضعیت پزشکی
۱۰۱		پوشاک
۱۰۳		سرقت
۱۰۵		شکار
۱۰۷		مجازات
۱۰۸		حبس و زنجیر کردن
۱۰۸		زبان بریدن

۱۰۹	فلک کردن
۱۰۹	قطع کردن دست
۱۱۰	مراسمها
۱۱۰	برگزاری مراسم کوسه گلین
۱۱۲	مراسم عزا
۱۱۳	مراسم ختنه سوران
۱۱۴	موسیقی
۱۱۶	رقص
۱۱۸	مسکن
۱۲۱	بخش ششم: بدایع عامیانه
۱۲۱	باورهای عامیانه
۱۲۴	باورهای اسطوره‌ها
۱۲۵	آل
۱۲۸	روشهای مبارزه با قتل
۱۲۹	اعتقاد به جن
۱۳۰	از ما بهتران
۱۳۱	سایر باورها و اعتقادات عامیانه
۱۳۱	استخاره و فال گرفتن
۱۳۲	پیشگویی
۱۳۳	چشم زخم و راههای دفع آن
۱۳۴	زاج بر آتش انداختن
۱۳۴	گرفتن تعویذ و دعا
۱۳۵	دخیل بستن
۱۳۶	روبرو شدن در اول صبح با بعضی جانوران
۱۳۷	عطسه زدن
۱۳۷	اعتقاد به نحس و سعد اکبر
۱۳۸	نذر کردن
۱۴۰	ضربالمثلها و کنایهها
۱۴۱	احترام امام زاده با متولی است
۱۴۱	از آب روغن گرفتن
۱۴۱	استخوان لای زخم ماندن
۱۴۲	باد به گلو انداختن
۱۴۳	به خاک سیاه نشانیدن

۱۴۲	 به زخم کسی نمک پاشیدن
۱۴۳	 پا را در یک کفش کردن
۱۴۳	 پیراهن عثمان کردن چیزی
۱۴۳	 تر و خشک کردن
۱۴۳	 دم شتر به زمین رسیدن
۱۴۴	 سرد و گرم روزگار چشیده
۱۴۴	 سرخر و موی دماغ دانستن
۱۴۵	 سری تو سرها در آوردن
۱۴۵	 شریک دزد و رفیق قافله
۱۴۶	 شیر مرغ و جن آدمی زاد مهیا بودن
۱۴۶	 شیره بر سر مالیدن
۱۴۷	 طاق کسی حق شدن
۱۴۷	 قاچ زینت را محکم بر تان بستن
۱۴۷	 کارد به استخوان رسیدن
۱۴۸	 کف دست مو در آوردن
۱۴۸	 کلاغ خواست راه رفتن کبک را به موزد راه رفتن خودش را فراموش کرد
۱۴۸	 گل به سر زدن
۱۴۹	 گلیم خود را از آب کشیدن
۱۴۹	 مته به خشخاش گذاشتن
۱۴۹	 موی را در آسیاب سفید نکردن
۱۵۰	 نوشدارو پس از مرگ سهراب
۱۵۰	 هشت کسی گرو نهش بودن
۱۵۰	 نتیجه
۱۵۳	 فهرست منابع
۱۶۱	 واژه‌نامه

پیشگفتار

وفتی که از محمد بهمن بیگی نام برده می‌شود، بدون درنگ و تأمل خدمات و فعالیت‌های این مرد بزرگ به ذهن متبادر می‌شود و همه به یاد تلاش‌ها و خدمت‌های خالصانه و صادقانه‌ی این مرد بزرگ می‌افتیم. اما باید اذعان نمود که بهمن بیگی علاوه بر خدمات و کوشش‌های فراوانی که به مردم عشایر ایران نمود و با فعال نمودن مدارس عشایری که ابتکار وی بود، او یک نویسنده نیز هست. نویسنده‌ای که در توصیف، قلم بسیار شیوا و رسی دارد. توصیف طبیعت و پدیده‌ها که همیشه در آثار ادبی پارسی موجود بوده و هست و بیشتر مختار سبب عراقی است. اما این شیوه در داستان‌های بهمن بیگی هم نمود پیدا می‌کند. به جد اعتقاد می‌مایم که من بهمن بیگی شناس نیستم، اما به یقین به نوشته و قلم و آثار وی عشق می‌ورزم. بهمن بیگی به سبب این که خود برخاسته از ایل قشقایی و جامعه عشایری است؛ مسایل و مشکلات و سبک زندگی‌های یک زندگی ایلی را بسیار زیبا و روشن و واضح شرح می‌دهد و با نگاه درسکافانه و دقیق بر خواننده می‌گشاید. بنابراین آثار او نمونه موفق‌ی برای بررسی جامعه‌شناسی در ایران می‌باشند.

همچنین باید گفت جامعه‌شناسی ادبیات به عنوان یک شاخه علمی ممتاز، افکار اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی و ... شاعران و نویسندگان را مورد بررسی قرار می‌دهد. افکاری که بیان‌کننده‌ی اوضاع زمان آن‌ها، فرهنگ و آداب و رسوم حاکم بر آن زمان است. شاعر یا نویسنده، به عنوان عضوی از اعضای جامعه آن‌چه از تجارب و تحصیلات خویش اندوخته، به رشته‌ی تحریر درمی‌آورد. همچنین با توجه به این که آثار ادبی بازتاب شفاف شرایط فکری، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی هر عصری هستند و به دلیل این که بعضی تاریخ‌نگاران و نویسندگان به دلایل متعددی نمی‌توانسته‌اند به روشنی از فضای حاکم بر جامعه و مخصوصاً

از فضای سیاسی عصر خودشان سخن بگویند، تحلیل جامعه شناختی آثار ادبی می‌تواند تصویری روشن از اوضاع کلی عصر پدیدآورندگان خود به ما بدهد. همچنین با بررسی محتوای اثر ادبی و محیط در برگرفته و پرورنده‌ی شاعر یا نویسنده می‌توان به شناختی دقیق از فرهنگ‌ها و خرده فرهنگ‌ها رسید و نیز اطلاعاتی درباره‌ی طبقات مختلف جامعه و وضع سیاسی و اقتصادی مردم آن جامعه را به دست آورد. هنرمند، پرورش یافته‌ی جامعه‌ای است که در آن زندگی می‌کند و در اثر هنری او از یک طرف خود هنرمند به عنوان خالق اثر نقش دارد و از طرف دیگر جامعه، فرهنگ و واقعیت‌های اجتماعی در شکل‌گیری آن اثر سهمیم هستند. بنابراین برای شناخت دقیق و موشکافانه‌ی تاریخ و فرهنگ یک جامعه ناگزیر از بررسی آثار ادبی بر آن جامعه از آن جامعه هستیم.

باری راقم سطور، به قدر برای جهت و تلاش نمود تا کتاب حاضر از معایب مبرا و پیراسته شود، لیک اذعان و اعتراف می‌نماید که در دو و مبرا بودن از خطا و لغزش مختص اوست و چشم امید به عنایت و قلم عفو عالمان دارد و در انتظار انتقادات و پیشنهادهای خوانندگان محترم است. بالجملة امید است؛ این کتاب برای دانشجویان و علاقمندان به رشته‌های جامعه‌شناسی و برای عموم افراد علاقمند به استاد بهمن بیگی بسید سودمند واقع گردد.

و لا نوفیقی الا بالله